

Тези охоплюють важливі питання щодо основних інститутів екологічного права. Вони стисло дають можливість ознайомитись з екологічним правом, зокрема його предметом, а також інформацією щодо здійснення в Україні екологічної політики.

Зміст та направлення тез відповідає завданням та вимогам навчальних програм з курсу «Екологічне право». Інформація викладена стисло в тезовій формі. Структура та зміст забезпечують належну теоретичну базу й методичну зручність для самостійної підготовки студентів вищих навчальних закладів.

Список використаних джерел:

1. Андрейцев В.І. Екологічне право: Курс лекцій: Навч. посібник для юрид. фак. вузів. – К.: Вентурі, 1996. – С. 15-16.
2. Екологічне право України: Підручник для студ. вищ. навч. закладів / А.П. Гетьман, М.В. Шульга, В.К. Попов та ін.; за ред. А.П. Гетьмана та М.В. Шульги. – Х.: Право, 2005. – С. 5.
3. Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / За заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2005. – С. 13.

Невмивака Н.С.

студентка,

Науковий керівник: Аганіна А.О.

кандидат юридичних наук, асистент,

Запорізький національний університет

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

В сучасному світі науки екологічного права, постає завдання не тільки зберегти навколишнє природне середовище на підставі раціонального використання природних багатств сьогодні, але й попередити негативні наслідки впливу людини у майбутньому. З метою запобігання порушенням земельного законодавства та раціонального використання, відтворення та підвищення родючості ґрунтів, збереження екологічних функцій ґрунтового покриву та охорони довкілля надаємо роз'яснення землевласникам, землекористувачам та зацікавленим особам про відповідальність за порушення земельного законодавства про охорону земель.

Питанням відповідальності за порушення земельного законодавства займались вчені, юристи такі, як: А.П. Гетьман, М.В. Шульга, В.І. Андрейцева, Л.А. Стоцька, В.І. Книш, В.А. Нечитайленко, С.М. Кравченко, Г.А. Хміль, Ю.С. Шемшученко, М.В. Шульга та інші науковці.

Шульга М. В. у своїх працях зазначає, що відповідальність за порушення земельного законодавства – важлива складова правового забезпечення раціонального використання та охорони земель. Вона здійснюється у межах правовідносин між суб'єктом, який порушив приписи земельно-правової норми, з одного боку, і державою в особі її органів – з другого. Юридична відповідальність спрямована на стимулювання додержання земельно-

правових норм, відновлення порушених земельних прав, а також запобігання вчиненню земельних правопорушень. Юридичний зміст відповідальності полягає в безумовному обов'язку правопорушника зазнавати несприятливих наслідків особистого, майнового чи організаційного характеру. Вид і міра цих наслідків передбачені відповідними санкціями правових норм [1, с. 1].

Варто погодитись із думкою науковця, а саме із вказівкою, що відповідальність за порушення земельного законодавства – важлива складова правового забезпечення раціонального використання та охорони земель. Відповідальність за порушення земельного законодавства завжди пов'язана з негативними правовими наслідками як результатом неправомірних дій винної особи.

Відповідальність за порушення земельного законодавства виконує низку важливих функцій:

- по-перше, вона виступає як засіб забезпечення виконання вимог земельного законодавства;
- по-друге, відповідальність у зазначеній сфері є важливим елементом механізму гарантій земельних прав суб'єктів;
- по-третє, норми цього інституту стимулюють додержання приписів земельного законодавства;
- по-четверте, в умовах переходу економіки країни до ринкових відносин зростає роль компенсаційної функції юридичної відповідальності [1, с. 1].

Як слушно вказує С.М. Кравченко, «примушення до виконання раніш існуючого обов'язку нічого не додає до його змісту». Тому юридичну відповідальність треба розглядати саме у вузькому розумінні. Земельне правопорушення, за змістом є порушенням норм земельного права, а за формою – порушенням приписів земельного законодавства [2].

Відповідальність за порушення земельного законодавства настає лише за наявності відповідних підстав. Підставами такої відповідальності є необхідна єдність її фактичних і правових передумов, без яких вона не може бути реалізована. Підставою юридичної відповідальності у вузькому розумінні є склад правопорушення, тобто наявність усіх елементів, які становлять акт правопорушення. Вони виступають у нерозривній єдності як єдине ціле. Це фактична підстава відповідальності, її сутність зводиться до протиправного діяння (дії чи бездіяльності). В ній мають бути наявні всі елементи складу правопорушення [1, с. 2].

Традиційно виділяють такі види юридичної відповідальності:

- кримінальну;
- адміністративну;
- дисциплінарну;
- цивільну та матеріальну [2].

Останнім часом все більшого поширення набуває підхід, за якого виділяються ще й такі види відповідальності, як фінансова, еколого-правова у вузькому розумінні (обмеження, тимчасова заборона (зупинення) чи припинення діяльності або припинення права користуванням природним ресурсом), земельно-правова (відшкодування втрат сільськогосподарського/лісогосподарського виробництва, припинення прав на землю) [2]. Із прийняттям Господарського кодексу України з'явилися певні підстави

об'єднувати (повністю чи в певній частині) всі перераховані «новітні» види відповідальності під назвою господарсько-правової.

Наведений перелік видів юридичної відповідальності навряд чи можна вважати вичерпним: чинне законодавство передбачає застосування окремих санкцій, що не можуть бути «вписані» у згадані вище види відповідальності. Наприклад, відповідно до ч. 7 ст. 68 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [3], посадові особи та спеціалісти, винні в порушенні вимог щодо охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, згідно з рішеннями їх органів управління позбавляються премій за основними результатами господарської діяльності повністю або частково [3]. Застосування такої санкції не підпадає під ознаки дисциплінарної відповідальності або іншого «традиційного» виду юридичної відповідальності.

Окрім видів, виділяють і форми юридичної відповідальності:

– позитивну (перспективну) – обов'язок дотримуватися правових норм, вчиняти дії, що відповідають «об'єктивним вимогам даної ситуації і об'єктивно обумовленим ідеалам часу»;

– негативну (ретроспективну) – відповідальність за вчинене правопорушення [2].

У спеціальній літературі виділення позитивної відповідальності піддається обґрунтованій критиці. Вказується, що відповідальність у цьому випадку розглядається у загальному, неюридичному розумінні, межі поняття розмиваються, що не виправдано ні з наукової, ні тим більше з практичної точки зору, викликає термінологічну плутанину.

Охарактеризувавши поняття та підстави юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства, можемо підсумувати, що відповідальність за порушення земельного законодавства – важлива складова правового забезпечення раціонального використання та охорони земель. Земельне правопорушення – це суспільно шкідлива дія чи бездіяльність, що суперечить нормам земельного права, за вчинення якої винна, деліктоздатна особа несе юридичну відповідальність.

Традиційно виділяють такі види юридичної відповідальності:

- кримінальну;
- адміністративну;
- дисциплінарну;
- цивільну та матеріальну.

Відповідальність за порушення земельного законодавства є міжгалузевим інститутом. Вона реалізується з використанням різних за характером заходів впливу на правопорушників. Специфіка їх застосування у кожному випадку залежить від характеру правопорушення та конкретних обставин.

Список використаних джерел:

1. Шульга М. В. Загальна характеристика відповідальності за порушення земельного законодавства: підручник [Електронний ресурс]: М. В. Шульга та ін. – Режим доступу: <http://textbooks.net.ua/content/view/1243/18/>
2. Поняття та види юридичної відповідальності за земельні правопорушення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://amm.org.ua/ua/study-book/14-liability-for-land-legislation-violations/127-liability-definition-types>
3. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон, Кодекс від 25.06.1991 р. № 1264-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.
4. Земельний кодекс України: Закон України, Кодекс від 25.10.2001 р. № 2768-ІІІ ВР // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 3-4. – Ст. 27.

Половинець Я.Є.*студентка,**Науковий керівник: Аганіна А.О.**кандидат юридичних наук, асистент,
Запорізький національний університет***ПРАВОВІ ЗАХОДИ ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ**

Ліси займають важливе місце серед природних ресурсів. Ліси мають і велике народногосподарське значення, завдяки їм отримуємо, зокрема, будівельний матеріал й промислову сировину, дикорослі плоди, ягоди, лікарські рослини тощо. Однак ліси є дуже чутливими до антропогенного навантаження. Ігнорування репродуктивних властивостей лісу, необґрунтоване лісокористування здатні завдати йому великої шкоди. Зокрема, в Україні хибна практика планування екстенсивного лісокористування призвела до значного виснаження лісів, зниження загальної продуктивності їх ценозів, погіршення товарної структури лісосічного фонду. З урахуванням зазначених обставин в Україні формується лісове законодавство, основними завданнями якого є, зокрема, збереження якісного стану лісів, забезпечення раціонального використання лісових ресурсів. Проте на сьогодні це законодавство певною мірою застаріло, потребує приведення у відповідність із сучасними потребами практики, узгодження з актами законодавства, що регулюють цивільні, земельні та інші суспільні відносини. Особливого значення набуває забезпечення ефективного еколого-правового регулювання лісокористування [1, с. 2].

Різні аспекти охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів, що мають відношення й до лісів, знайшли відображення у працях таких вчених-юристів, як В.І. Андрейцев, Г.І. Балюк, А.Г. Бобкова, М.М. Брінчук, С.О. Боголюбов, А.П. Гетьман, Н.В. Єремєєва, М.І. Єрофєєв, Ю.С. Шемшученко, М.В. Шульга.

Шульга М.В. у своїй роботі зазначає, що відтворення лісів, що проводиться у формі їх відновлення та лісорозведення, являє собою здійснення лісових та агротехнічних заходів відповідно до природоохоронних вимог з метою створення нових лісонасаджень [2]. Відтворення лісів, що проводиться у формі їх відновлення та лісорозведення, являє собою